

การจัดการความรู้ด้านการวิจัย
เรื่อง งานวิจัยสมุนไพรสู่การเป็นผลิตภัณฑ์

วันพุธที่ 18 ธันวาคม 2562

ประจำปีการศึกษา 2562

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

สารบัญ

โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “งานวิจัยชุมชนไพร่สู่การเป็นผลิตภัณฑ์”	1
องค์ความรู้จากการจัดการความรู้.....	2
เรื่อง งานวิจัยชุมชนไพร่สู่การเป็นผลิตภัณฑ์”	2
แนวปฏิบัติที่ดีในงานวิจัยชุมชนไพร่สู่การเป็นผลิตภัณฑ์	4
ภาพประกอบกิจกรรมการจัดการความรู้ด้านงานวิจัย.....	5

โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

“งานวิจัยสมุนไพรสู่การเป็นผลิตภัณฑ์”

1. ชื่อโครงการ โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ “งานวิจัยสมุนไพรสู่การเป็นผลิตภัณฑ์”
2. ผู้รับผิดชอบโครงการ คณะเภสัชศาสตร์ และ คณะกรรมการบริหารงานวิจัย คณะเทคนิคการแพทย์
3. วัตถุประสงค์ของโครงการ
  - 3.1 เพื่อเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ และมีการรวบรวมความรู้ในด้านการทำวิจัยสมุนไพร
  - 3.2 เพื่อให้อาจารย์ได้มีการต่อยอดและพัฒนางานวิจัยสมุนไพรสู่การเป็นผลิตภัณฑ์
  - 3.3 เพื่อให้อาจารย์ได้มีแนวทางในการขอทุนวิจัยจากองค์กรภายนอก
  - 3.4 เพื่อให้อาจารย์ที่ทำวิจัยทางด้านสมุนไพรได้ยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของงานวิจัยสมุนไพรให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น
4. กลุ่มเป้าหมายตามแผน

อาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ที่เกี่ยวข้องด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพร	5-10	คน
อาจารย์คณะเทคนิคการแพทย์	25	คน
อาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	5	คน
อาจารย์คณะการแพทย์แผนจีน	5	คน
5. สถานที่จัดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการคณะเทคนิคการแพทย์

องค์ความรู้จากการจัดการความรู้ เรื่อง งานวิจัยสมุนไพรสู่การเป็นผลิตภัณฑ์”

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางการพัฒนาสมุนไพรสู่การเป็นผลิตภัณฑ์ในครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจาก 4 คณะฯ วิชา ได้แก่ คณะเทคนิคการแพทย์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณะแพทย์แผนจีน ได้เข้าร่วมการแลกเปลี่ยนงานวิจัย และข้อควรระวังต่างๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

ปัจจุบันนักวิจัยทั่วโลกต่างให้ความสนใจในการศึกษาค้นคว้าทางด้านสมุนไพรเป็นอย่างมาก สิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยส่วนใหญ่คำนึงคือ การค้นหาสมุนไพรที่ยังไม่มีรายงานการวิจัย การค้นหาสารสำคัญชนิดใหม่ที่มีฤทธิ์ทางเภสัชวิทยา การตรวจหาฤทธิ์ทางเภสัชวิทยาใหม่ ๆ จากสารใหม่หรือสารเก่าที่ยังไม่เคยมีการรายงานมาก่อน การหาวิธีการสกัดที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อให้ได้สารสำคัญปริมาณมากที่สุดโดยใช้ต้นทุนทั้งทางด้านเงินทุน เวลา และความเป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด เป็นต้น สิ่งเหล่านี้คือปัจจัยสำคัญที่จะทำให้งานวิจัยชิ้นนั้น ๆ โดดเด่นและเป็นที่น่าสนใจ และจะนำมาซึ่งเงินทุนต่าง ๆ จากทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่จะร่วมลงทุนเพื่อพัฒนาต่อยอดจนออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคกับเม็ดเงินที่ลงทุนไป

การศึกษาสมุนไพรจีนในประเทศไทยมีข้อจำกัดหลายด้าน เช่น ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และสิ่งแวดล้อมที่ใช้ในการปลูกที่ไม่เหมือนกันอาจทำให้ได้สารสำคัญต่างไปจากเดิมทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ หากปลูกไม่ได้และต้องนำเข้าจะส่งผลกระทบต่อต้นทุนของการวิจัย และต้องพึ่งพาวัตถุดิบจากต่างประเทศตลอดไป ยกเว้นว่าพืชสมุนไพรชนิดนั้นสามารถเพาะปลูกและได้สารสำคัญปริมาณมากเทียบเท่ากับหรือมากกว่านำเข้าจากต่างประเทศ

การศึกษาวิจัยด้านพืชสมุนไพรของอาจารย์ในแต่ละคณะมีความแตกต่างกันไปตามความถนัด เช่น คณะเภสัชศาสตร์ถนัดทางการสกัดสารจากพืชสมุนไพร การตรวจวัดปริมาณสารสำคัญ และการเตรียมเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ คณะวิทยาศาสตร์ถนัดทางการศึกษาคุณสมบัติทางเคมีของพืชสมุนไพร คณะการแพทย์แผนจีนถนัดทางการศึกษาทางคลินิกของสารสกัดหรือพืชสมุนไพรในกลุ่มผู้ป่วย คณะเทคนิคการแพทย์ถนัดทางการศึกษาฤทธิ์ในการยับยั้งเชื้อจุลชีพ และคุณสมบัติของสารสกัดในการต้านอนุมูลอิสระ (anti-oxidant) ความถนัดที่แตกต่างเช่นนี้ถือเป็นข้อดี หากทางมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติมีนโยบายส่งเสริมงานวิจัยทางด้านสมุนไพร อาจต้องขอความร่วมมือจากหลาย ๆ คณะฯ วิชา เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมและมีคุณภาพ ซึ่งนำไปพัฒนาต่อยอดจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง

ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเป้าหมายแรกคือ เครื่องสำอางจากสมุนไพร เนื่องจากกฎหมายการควบคุมไม่เข้มงวดมาก ซึ่งต่างจากผลิตภัณฑ์เวชสำอางที่มีการควบคุมอย่างเข้มงวด เพราะต้องมีผลวิจัยรับรองประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์อย่างชัดเจน ซึ่งต้องใช้เงินทุนและเวลาในการพัฒนามากขึ้น การผลิตเครื่องสำอางจากสมุนไพรโดย

การร่วมมือกันตามความถนัดของอาจารย์แต่ละคนภายใต้โครงการวิจัยพืชสมุนไพรชนิดเดียวกันจะทำให้ได้ผลิตภัณฑ์และผลงานวิจัยออกมารับรองผลิตภัณฑ์ ทำให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งอาจพัฒนาต่อยอดไปเป็นเวชสำอางในอนาคต ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเป้าหมายรองคือ ผลิตภัณฑ์อาหารเสริม อาจจะเป็นสมุนไพรจีนหรือไทย ส่วนการผลิตยาจากสมุนไพรนั้นยังไม่มีศักยภาพเพียงพอ เนื่องจากขาดสถานที่ เครื่องมือ และบุคลากร

แนวปฏิบัติที่ดีในงานวิจัยสมุนไพรสู่การเป็นผลิตภัณฑ์

จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับประสบการณ์ในงานวิจัยของอาจารย์แต่ละคณะ สรุปลงเป็นแนวปฏิบัติที่ดีในงานวิจัยสมุนไพรสู่การเป็นผลิตภัณฑ์ได้ดังต่อไปนี้

1. คณะเภสัชศาสตร์และคณะแพทยแผนจีน มีองค์ความรู้และความชำนาญทางด้านสมุนไพรทั้งไทยและจีน สามารถคัดเลือกและสรรหาสมุนไพรที่มีศักยภาพสูงเพื่อนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและอาหารเสริมสุขภาพ

2. คณะเภสัชศาสตร์และคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีองค์ความรู้และความชำนาญทางการสกัด การควบคุมมาตรฐานสารสกัด การแยกสารสำคัญ สามารถสกัดสารสำคัญจากสมุนไพรและควบคุมมาตรฐานของสารสกัดและสารสำคัญที่จะใช้เป็นส่วนประกอบสำคัญในผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและอาหารเสริมสุขภาพ

3. คณะเทคนิคการแพทย์ มีองค์ความรู้และความชำนาญทางการศึกษาประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ในห้องปฏิบัติการ สามารถตรวจหาประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ทั้งก่อนและหลังการใช้ผลิตภัณฑ์

4. คณะการแพทย์แผนจีน มีองค์ความรู้และความชำนาญทางการศึกษาผลของผลิตภัณฑ์ทางคลินิก

หากแต่ละคณะทำงานร่วมกันตามแนวทางปฏิบัติที่ดีนี้จะช่วยให้การวิจัยและพัฒนาสมุนไพรของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติพัฒนาและก้าวหน้าจนเกิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพได้ อย่างไรก็ตามการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในครั้งนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการหาแนวปฏิบัติที่ดี ซึ่งยังมีได้ลงรายละเอียดในเชิงลึก จึงเป็นเพียงแนวทางให้แต่ละคณะนำไปพิจารณาเพื่อนำกลับมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในครั้งต่อไป

ภาพประกอบกิจกรรมการจัดการความรู้ด้านงานวิจัย

